

KENNISBANK 2012

NIEUWE PATRONEN ONTDEKKEN EN INZETTEN**Een serie over nieuwe plattegronden -9-**

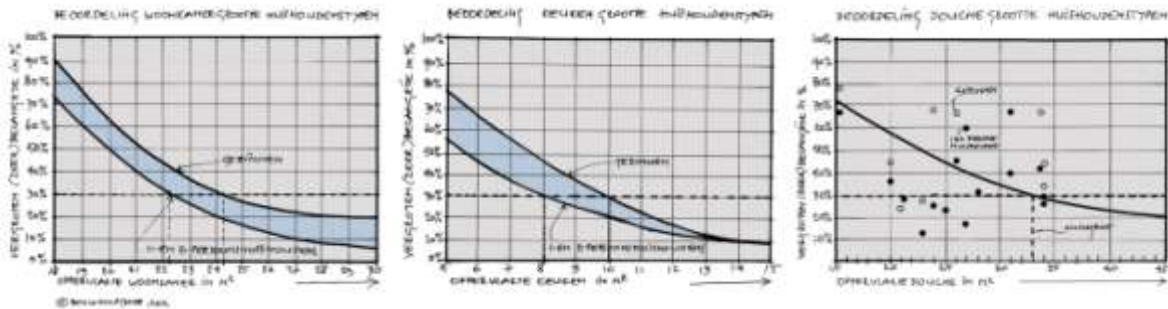
Auteurs: Martin Liebrechts en Sandra Arts, 12 november 2012

Het begon allemaal met de zoektocht naar nieuwe plattegronden en gebouwtypen, die bij (her)ontwikkeling gebruikt kunnen worden. Hiervoor is een breed scala aan bewoningswijzen bekeken, variërend van groepswonen, eenkamerwoning, tweekamerwoning, driekamerwoning tot de 'traditionele' gezinsbewoning (vier- à vijfkamerwoning). Verder zijn de maatstructuur en het ontsluitingsprincipe in de beschouwing meegenomen. En nu, zoveel verhalen en analyses verder, is het interessant welke patronen zichtbaar zijn in de praktijk en welke een herhaling verdienen.

De breedte en de ruimte voor aanpassingen

Een cascostructuur is bepalend voor de te realiseren woonprogramma's, maar tegelijkertijd ook weer ondergeschikt, omdat alles bijna te maken is als ruimtelijke efficiëntie niet telt. De cascostructuur van de portieketagewoningen uit de jaren vijftig en zestig waren nauwkeurig afgestemd op de functies (wonen, koken, slapen). Een andere indeling is alleen mogelijk als men genoeg neemt met minder efficiënt gebruik van vierkante meters.

Als het gaat om efficiënt ruimtegebruik vergt de cascostructuur extra aandacht. De breedte van het casco is dan bepalend voor welk woonprogramma erin gerealiseerd kan worden. Als het er niet om gaat de vierkante meters zo goed mogelijk te benutten, maar ruimtebeleving voorop staat, dan is er veel meer mogelijk. Een hoge, grote ruimte heeft op zich al kwaliteit. Maar als de prijs en het efficiënt ruimtegebruik de sleutel tot de oplossing moet zijn, is de keuze voor de cascostructuur essentieel in relatie tot het te realiseren gebruiksprogramma.

De relatie tussen comfort en grootte van afzonderlijke ruimten

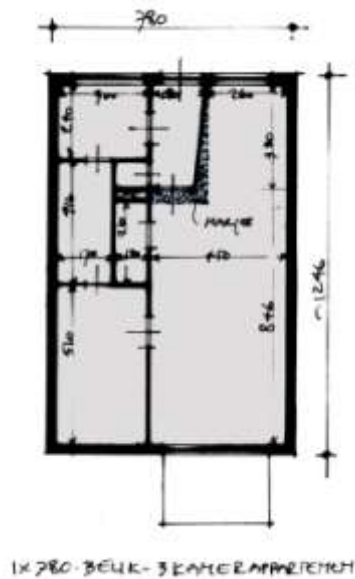
Het comfort van een woning wordt mede bepaald door het evenwicht tussen de verdeling van de oppervlakten tussen de verschillende ruimten. Hiervoor is een belangrijke stelregel te benoemen: 'bij een grote woonkamer/keuken worden ook eisen gesteld aan de afmetingen van de hoofdslaapkamer, badkamer en ondersteunende technische ruimte. De gehele woning behoort dan in een ruimer jasje te zitten'. Maar aan de afmetingen van deze vertrekken zit ook een maximum. Bij een bepaalde grootte van woonkamer/keuken zal de oppervlakte van hoofdslaapkamer en badkamer niet een extreme grootte aannemen.

Een andere stelregel die genoemd kan worden is dat de oppervlakte van woonkamer/keuken minder afhankelijk is van huishoudensgrootte dan de totale oppervlakte van slaapkamers en badkamer.

De interne ontsluiting van de woning en zonering

Nog te vaak wordt vergeten dat een gang of hal ook een vertrek is waarvan de ruimtelijke kwaliteit een belangrijke bijdrage levert aan de kwaliteit van de totale woning. In die zin spreken de woorden gang en hal voor zich. Het woord gang betekent doorloop en is afgeleid van 'gaan'. Het woord hal daarentegen, staat synoniem aan zaal, vertrek. De gang is een loopverbinding en de hal is een ruimte die verbindt. Bij de plattegrond van een woning verdient het ruimtelijke aspect hiervan meer aandacht. Dus meer hal en minder gang. Bijvoorbeeld bij het woningtype splitlevel van Bakema was de hal/het trappenhuis juist een essentiële ruimtelijke verbinding.

Een tweede thema, dat verband houdt met de plattegrondontsluiting van een woning, is de zonering in een privé en een meer openbaar/toegankelijk deel van de woning. Juist bij appartementen ontstaat de neiging de bezoeker eerst langs alle privéruimten (badkamer, slaapkamers) te voeren, alvorens het meer openbare vertrek - de woonkamer - bereikt wordt. Dit is in strijd met de regels van de privacy. Een woning dient gezoned te worden in een meer openbaar deel en een strikt privé gedeelte (waartoe soms ook de keuken behoort).

Gebouwontsluiting en gemeenschappelijkheid

Al sinds medio jaren zeventig van de vorige eeuw zijn er vraagtekens gezet bij woongebouwen waarbij sprake is van een grote mate van gemeenschappelijkheid. Eind jaren tachtig leidde dit in eerste instantie tot allerlei vormen van compartimentering en afsluiting. Nu, anno 2012, zijn we ons uiteindelijk bewust dat wanneer te veel mensen één voordeur delen het ingewikkeld wordt. Een groep van circa acht mensen heeft bij wijze van spreken al een voorzitter nodig om het onderlinge gesprek in goede banen te leiden. Zeker in deze samenleving, waarbij de cultuur en de leefstijl verschillen en soms in de tijd ook veranderen, is het raadzaam om de mate van gemeenschappelijkheid te beperken. Dus niet te veel voordeuren op één etage en niet te veel bewoners via één hoofdentree. Een dergelijke overweging moet mede de basis vormen bij de keuze voor de gebouwontsluiting.

Oog voor ruimtelijkheid

Overall klinkt door dat een gebouw geen optelsom van vierkante meters is. Bij een gebouw of woning gaat het in alle instanties om ruimtebeleving, als in eerste instantie wordt voldaan aan de minimale vierkante meters voor de uit te oefenen activiteiten. Een ruimtelijk toilet waar je niet op kunt zitten, is zinloos. Om de gewenste ruimtelijkheid te realiseren, gaat het veelal om gevelvlak (liggen de basisfuncties aan een gevel?), verhouding breedte, lengte en hoogte en verbinding van de verschillende ruimten. Ook hier gelden basisregels voor, maar tevens ligt hier de ontwerpogave.

Eerder verschenen artikelen uit de serie van nieuwe plattegronden:

- 1 - De structuur van een driekamerappartement, Martin Liebrechts, kennisbank BestaandeWoningbouw.nl, 2 oktober 2012
- 2 - Driekamerappartementen en de verhouding tussen de overige vertrekken, kennisbank BestaandeWoningbouw.nl, 9 oktober 2012
- 3 - Studentenunits, een replica van de bejaardenhuisvesting, Martin Liebrechts, kennisbank BestaandeWoningbouw.nl, 10 oktober 2012
- 4 - Optimale basismaten van driekamerappartementen, Martin Liebrechts, kennisbank BestaandeWoningbouw.nl, 16 oktober 2012
- 5 - Structuur voor woonunits met één, twee en drie kamers, Martin Liebrechts en Sandra Arts, kennisbank

BestaandeWoningbouw.nl, 19 oktober 2012

6 - De maten van het wonen, een lange traditie, Martin Liebrechts en Sandra Arts, kennisbank

BestaandeWoningbouw.nl, 26 oktober 2012

7 - De maat der dingen en het verband tussen gebouw, ontsluiting en woningtype, Martin Liebrechts en Sandra Arts, kennisbank BestaandeWoningbouw.nl, 29 oktober 2012

8 - Ruimtelijke vrijheid door een vaste structuur, Martin Liebrechts en Sandra Arts, kennisbank

BestaandeWoningbouw.nl, 7 november 2012